

COMISIEI ELECTORALE CENTRALE

Adresa: Vasile Alecsandri, 119, Chișinău, Republica Moldova, Email: info@cec.md

De la: **Veronica Mihailov-Moraru,**

Reprezentant al concurentului electoral

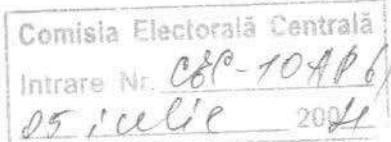
din partea **Partidului Acțiune și Solidaritate**, cu drept de vot consultativ CEC

REFERINȚĂ

(completată - urmare a Deciziei CSJ din 01.7.21)

La contestația nr. 10AP/6 din 09.06.21 depusă de Mihail Fomov, reprezentant al Blocului Electoral al Comuniștilor și al Socialiștilor, pe marginea acțiunilor concurentului electoral PAS.

1. La data de **09.06.2021** BECS în calitate de concurent electoral, a depus o contestație, prin care a solicitat aplicarea sancțiunilor prevăzute de legislația electorală în privința altui concurent electoral - PAS. În motivarea poziției sale, a invocat faptul că, a intrat în posesia unor plante distribuite de către PAS, în calitate de agitație electorală, care conțineau imaginica Președintelui Republicii Moldova și un anumit text despre istoricul evoluției partidului din care acesta a făcut parte, fapt care a stârnit nemulțumire, deoarece în accepțiunea sa acest lucru ar reprezenta utilizarea resurselor administrative de către un concurent electoral.
2. La data de **11.06.2021**, în numele concurentului electoral vizat Partidul Acțiune și Solidaritate, a fost depusă referință cu poziția de respingere a contestației.
3. La data de **17.06.2021**, Curtea de Apel Chișinău a admis acțiunea în contencios administrativ depusă de BECS, dispunind obligarea Comisiei Electorale Centrale privind examinarea contestației depuse cu adoptarea unei hotărîri.
4. Urmare a declarării admisibilității recursurilor depuse de PAS și CEC, prin intermediul CSJ, a fost sesizată Curtea Constituțională prin excepția de neconstituționalitate a normelor implicate din Codul Electoral, în raport cu Codul Administrativ și Codul de Procedură Civilă. Prin Decizia Curții Constituționale din 28.06.2021, (sesizarea fiind declarată inadmisibilă) s-au dat anumite constatări la caz și anume : "22. Totuși, Curtea subliniază că principiul preeminenței dreptului reclamă ca autoritățile și instanțele de judecată din Republica Moldova să interpreze și să aplice legile ca făcând parte dintr-un sistem juridic coerent, nu în mod izolat și prin ignorarea altor norme relevante (a se vedea DCC nr. 94 din 15 iunie 2021, § 27). 23. În acest sens, ține de competență autorităților publice și a instanțelor de judecată să decidă cu privire la natura fiecărei contestații sau cereri care îi este adresată și să aleagă norma care este aplicabilă cauzei. Altfel spus, autoritățile publice și instanțele de judecată trebuie să clarifice, în fiecare caz particular, dacă au de soluționat o contestație împotriva organului electoral, o contestație împotriva



acțiunilor/inacțiunilor concurenților electorali, o sesizare referitoare la încălcarea legislației electorale sau o plângere sau un denunț contravențional/penal. După această clarificare, autoritatea publică sau instanța de judecată trebuie să-și verifice competența, să decidă care prevederi legale sunt aplicabile cauzei, să le interpreteze și să le aplique de o manieră care asigură efectivitatea dreptului fundamental de a vota și de a fi ales (a se vedea DCC nr. 98 din 17 iunie 2021, § 19)..."

5. Drept urmare, la **01.07.2021**, CSJ , pe dosarul nr. 3ra-736/21, a respins recursurile CEC și ale PAS ca fiind neîntemeiate, menținând hotărîrea Curții de Apel Chișinău.
6. De reținut e că Colegiul CSJ în esență a reținut ca concluzii în decizia sa faptul că : *contestăția depusă de către BECS, nu putea fi restituită prin răspuns unipersonal de către președintele CEC, ci urma a fi soluționată în mod colegial de către Comisia Electorală Centrală, în temeiul art. 69, alin. (1), 132 din Codul administrativ, era obligată să inițieze procedura administrativă, care urma să fie încheiată cu emiterea unui act administrativ individual, cu aplicarea prevederilor pct. 26 din Regulamentul privind procedura de examinare și soluționare a contestațiilor de către organele electorale în perioada electorală.* (pg. 8-9).
7. Drept urmare conform **art. 15 alin.3 CE**, prin prezenta referință, completăm și concretizăm poziția PAS față de contestația înaintată, pe care o considerăm ca fiind tardivă și neîntemeiată.

I. Cu privire la competența de adresare și examinare a sesizării/ contestației:

8. Considerăm că la caz, urmare a par.22-23 a Deciziei Curții Constituționale (menționate supra), precum și a concluziei Deciziei CSJ (menționată supra), în calitatea sa de autoritate publică, CEC, urmează a examina și emite o hotărîre în mod colegial pe marginea contestației în cauză, însă nu fără a ține cont și de prevederile Codului Electoral (ca lege specială în materia litigiilor electorale.)
9. Subsecvent reiterăm prevederile pertinente din Codul Electoral ce țin de competența CEC în parea ce ține de examinarea contestațiilor, precum și Regulamentul privind procedura de examinare și soluționare a contestațiilor de către organele electorale în perioada electorală.
10. Potrivit art. 26 alin. (1) lit. **m**) Cod Electoral, stipulează faptul că *în perioada electorală, Comisia Electorală Centrală are următoarele atribuții: examinează cererile și contestațiile asupra hotărîrilor și acțiunilor consiliilor electorale de circumscripție și birourilor electorale ale secțiilor de votare, adoptă hotărîri executorii pe marginea lor.* Lecturând întreg articolul 26 al Codului Electoral, observăm că nu regăsim în calitate de atribuție oferită Comisiei Electorale Centrale, examinarea contestațiilor depuse împotriva acțiunilor/inacțiunilor unui concurrent electoral.
11. Potrivit **Codul Electoral**, ca lege în vigoare și lege specială în materie de drept electoral, în **capitolul 12. (Procedurile Judiciare)** prevede în 2 articole - *modul de contestare a acțiunilor concurrentului electoral, și anume direct în instanța de judecată:*
 - **Art. 71 Contestațiile, alin. (1)** Alegătorii și concurenții electorali pot contesta acțiunile/inacțiunile și hotărîrile consiliilor și birourilor electorale și **acțiunile/inacțiunile concurenților electorali.** Depunerea cererii în instanța de judecată trebuie precedată de contestarea prealabilă în organul electoral ierarhic superior organului al căruia act se contestă. *cu excepția contestațiilor privind acțiunile/inacțiunile concurenților electorali, depuse direct*

în instanță de judecată, și a contestațiilor ce se referă la exercitarea dreptului la vot sau la administrarea alegerilor depuse la biroul electoral în ziua alegerilor.

- **Art. 72 Depunerea contestațiilor, alin. (1)** *Acțiunile/inacțiunile și hotărîrile organelor electorale pot fi contestate la organul electoral ierarhic superior, iar acțiunile/inacțiunile concurenților electorali – direct în instanță de judecată, în termen de 3 zile calendaristice de la data săvârșirii acțiunii/identificării inacțiunii sau adoptării hotărîrii. Termenul de depunere se calculează începînd cu ziua următoare zilei în care a fost săvîrșită acțiunea, a fost identificată inacțiunea sau a fost adoptată hotărîrea.*

12. Or, pentru a determina care lege este una specială și urmează a fi aplicată în mod prioritar speței, urmează să ne conducem de prevederile Legii nr. 100/2017 cu privire la actele normative, care la articolul 7 alin. (3) stipulează faptul că *în cazul în care între două acte normative cu aceeași forță juridică apare un conflict de norme, se aplică prevederile ultimului act normativ adoptat, aprobat sau emis, cu excepția situațiilor prevăzute la art. 5 alin. (3) și (4).* În conformitate cu articolul 5 alin. (3) din Legea Nr.100/2017 cu privire la actele normative, *normele juridice speciale sunt aplicabile în exclusivitate anumitor categorii de raporturi sociale sau subiecți strict determinați. În caz de divergență între o normă generală și o normă specială, care se conțin în acte normative de același nivel, se aplică norma specială.*

13. Potrivit Regulamentului privind procedura de examinare și soluționare a contestațiilor de către organele electorale în perioada electorală, sunt prevăzute la:

- **Pct. 2.** Organele electorale examinează contestațiile privind: anularea sau revizuirea unui act, a unei hotărîri emise de organul electoral ierarhic inferior; acțiunile/inacțiunile acestuia; finanțarea campaniilor electorale de către concurenții electorali/participanții la referendum.
- **Pct. 4...** Contestațiile privind acțiunile/inacțiunile concurrentului electoral se depun direct la instanță de judecată, în a cărei rază teritorială se află organul electoral care a înregistrat concurrentul.
- **Ptc. 7/1.** În cazul concurenților electorali în alegerile parlamentare și prezidențiale, precum și al partidelor politice și blocurilor electorale în alegerile locale, contestațiile privind finanțarea campaniilor electorale se depun la Comisia Electorală Centrală, iar în cazul candidaților independenți în alegerile locale, acestea se depun la consiliile electorale de circumscripție.
- **Pct. 26.** Organul electoral, după examinarea contestației, este în drept să adopte una dintre următoarele hotărîri: a) să admită integral sau parțial contestația și să constate încălcările prevederilor legislației electorale; b) să respingă integral contestația ca fiind neîntemeiată, din lipsă de probe sau cu încălcarea termenelor de depunere a acestora.

14. **Prin urmare, precizăm că :** la caz petiționarul a contestat nu un act sau o acțiune administrativă, ci o acțiune a concurrentului electoral, care se presupune a fi agitație electorală cu încălcarea legislației; astfel CEC-ul ca organ administrativ, în virtutea competenței sale limitate ar fi pus în situația de a da apreciere asupra acțiunilor dacă au sau nu caracter de agitație electorală interzisă, rol care i-ar reveni eventual organului de constatare dacă e prevăzut express de lege, sau de instanța judiciară.

15. Mai mult, petiționarul indică că contestă: *anume conținutul materialului agitațional de care se face responsabil concurrentul electoral în acest sens, evidențiind prevederile art. 70 alin.6 CE, că răspunderea pentru conținutul materialelor electorale publicitare, difuzate sau publicate, o poartă concurrentul electoral*, fapt ce potrivit art. 71 alin.3) CE,

toate contestațiile ce vizează mijloacele de informare în masă scrise se soluționează de instanța de judecată.

16. Drept urmare, la acest prim comportament, considerăm că CEC, ca autoritate publică în materia electoral urmează a examina în mod colegial cerințele invocate în contestație și să constate lipsa de competență direct în examinarea acțiunilor concurentului electoral (care nu ține nici de finanțarea campaniei electorale), prerogativă ce aparține instanței de judecată potrivit normele expuse de mai sus.

II. Cu privire la termenii contestației depuse: considerăm că urmează a se constata tardivitatea contestației depuse.

17. În conformitate cu articolul 72 alin. (1) CE acțiunile/inacțiunile și hotărîrile organelor electorale pot fi contestate la organul electoral ierarhic superior, iar acțiunile/inacțiunile concurenților electoral – direct în instanța de judecată, **în termen de 3 zile calendaristice de la data săvîrșirii acțiunii/identificării inacțiunii sau adoptării hotărîrii**. Termenul de depunere se calculează începînd cu ziua următoare zilei în care a fost săvîrșită acțiunea, a fost identificată inacțiunea sau a fost adoptată hotărîrea. În conformitate cu articolul 409 alin. (2) Cod Civil, dacă din lege sau din convenția părților nu rezultă în mod neîndoelnic că un anumit termen este de prescripție extinctivă, **termenul se consideră termen de decădere**.
18. Prin urmare legea definește clar doar două categorii de termene: cel de prescripție și cel de decădere. Alin. (1) al aceluiași articol spune că, **prin lege sau prin voînța părților se pot stabili termene de decădere pentru exercitarea unui drept subiectiv sau încheierea unui act juridic**. Prin urmare putem concluziona cu certitudine, că termenul stabilit de legea electorală, cel de 3 zile, este unul de decădere în interiorul căruia un concurent electoral sau un alegător, este în drept de a-și exercita dreptul la apărare, prin depunerea unei contestații, solicitând organului abilitat cu funcția de supraveghere în domeniul electoral, întreprinderea măsurilor necesare rîn vederea curmării acțiunilor presupus a fi ilegale ale unui concurent electoral. Observăm că dreptul respectiv nu poate fi unul nelimitat, iar jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului statuează că la examinarea aspectului dacă participantul la proces a dispus de un termen adekvat pentru pregătirea apărării sale, trebuie să se țină seama, în special, de natura procesului, precum și de complexitatea cauzei și de stadiul procedurii (*cauza Gregacevic împotriva Croației, pet. 51*).
19. În contestația depusă, petiționarul invocă faptul că a făcut cunoștință cu materialul agitațional la data de 09 iunie 2021 (spre final indică că aflat la data de 08 iunie). Pliantele respective au fost confectionate la data de 04.06.2021, fapt confirmat însuși prin mențiunea de pe pliantul anexat, care a fost elaborat într-o zi de vineri. Materialele promovaționale au fost ridicate **pentru a fi distribuite** prin țara potențialilor alegători odată cu evenimentul de lansare a campaniei electorale, și nu a comportat un caracter continuu pretins de petiționar fără probe confirmatorii în acest sens.
20. Prin urmare pretinsa încălcare invocată de către petiționar a avut loc anume la data de 04.06.2021, iar pe cale de consecință termenul de depunere a contestației împotriva acțiunilor unui concurent electoral, începe a fi calculat începînd cu data de 05.06.2021 și expiră la 07.07.2021, în timp ce contestația a fost depusă tocmai la data de 09.06.2021. În aceste condiții, precum și este evident **faptul că contestația este una tardivă**, și urmează

ca CEC să emită o hotărire de respingere, potrivit **temeiului pct. 26 lit. b) din Regulamentul sus-menționat**, *b) să respingă integral contestația ca fiind neîntemeiată, din lipsă de probe sau cu încălcarea termenelor de depunere a acestora.*

III. Cu privire la fondul cauzei/presupusele abateri de la normele privind agitația electorală (art. 52 CE)

21. Argumentul precum că folosirca imaginii Președintelui Republicii Moldova, reprezintă o folosire a resursei administrative, nu are nici un suport juridic și factologic, deoarece materialele promoționale conțin istoricul evoluției Partidului Acțiune și Solidaritate, al cărui membru și președinte a fost în trecut actualul Președinte al Republicii Moldova, și acest lucru nu poate fi negat. Observăm că evoluția partidului se finalizează cu informațiile din data de 15 noiembrie 2020, atunci când a avut loc petrecerea turului II al alegerilor prezidențiale. Respectiv, în partea a doua ce ține de prezentarea obiectivelor programului electoral ale PAS-ului, nu se indică despre numele sau pozele președintelui .
22. Prin urmare, **informațiile respective poartă un caracter informativ, cu retrospective istorice**, menite să scoată în evidență realizările politice până în prezent, inclusiv câștigarea de către un exponent al său a mandatului de Președinte al Republicii Moldova.
23. Totodată, potrivit articolul 52 alin. (7) CE, *candidații nu pot folosi mijloacele și bunurile publice (resursele administrative) în campaniile electorale, iar autoritățile/instituțiile publice și cele assimilate acestora nu pot transmite/acorda concurenților electoralii bunuri publice sau alte favoruri decât pe bază de contract, în condiții de egalitate pentru toți concurenții electorali*. Prin urmare, conchidem că legea stabilește clar că în calitate de resurse administrative servesc bunurile publice, la caz nefiind constată o utilizare de careva bunuri sau resurse publice și respective nefiind întrunite elementele presupuse de încălcare a art. 52 alin.7) CE.
24. Aducerea în calitate de noțiune a “resursei administrative” care se conține în raportul Comisiei Europene pentru Democrație prin Drept, are un caracter de recomandare, respectiv nu reprezintă o normă juridică imperativă, ce urmează a fi aplicată de către autoritățile și instanțele de judecată, fiind inferioară celei oferite de Codul Electoral. Totodată, interpretarea utilizată de petiționar prin acest raport reprezintă în sine o analiză subiectivă. Or, potrivit articolul 52 alin. (7) CE, stipulează clar că în calitate de resurse administrative, servesc bunurile publice/
25. Chiar și ipotetic, conform noțiunii prevăzute în raportul nr. 5, petiționarul remarcă drept resursă administrativă utilizarea de către Partidul Politic “Partidul Acțiune și Solidaritate” a imaginii Președintelui Republicii Moldova, (*în vederea transferului de imagine în favoarea partidului*), care s-ar bucura de prestigiul în societate în urma obținerii funcției elective, atribuindu-și realizările acestuia obținute pe platformă prezidențială. Fapt ce este paradoxal, deoarece conform unei conferințe de presă realizată de către exponentul Partidului Socialiștilor, Oleg Lipskii, acesta a declarat că “*Președintele Maia Sandu nu a reușit să realizeze nicio promisiune din cele făcute în timpul campaniei electorale.*”¹ negînd de fapt, existența oricărui prestigiul. Astfel, suntem în prezența unei situații de incertitudine, unde pe de o parte candidatul la funcția de deputat care figurează în lista

¹ <https://stiri.md/article/politica/psrm-maia-sandu-nu-a-facut-nimic-din-ce-a-promis-in-campania-electorala>

electorală a BECS, sub nr. 53 declară că Președintele Republicii Moldova nu a obținut nici o realizare, (și respectiv nu poate fi considerat faptul că acesta se bucură de un prestigiu în societate, ba dimpotrivă, societatea ar fi trebuit să fie revoltată de inacțiunea președintelui,) iar folosirea imaginii unui președinte care are un grad scăzut de încredere din partea populației, ar constitui de fapt vădit dezavantaj politic pentru un partid, iar pe de altă parte reprezentantul același bloc electoral, depune o contestație în care declară ca avantaj în acest presupus transfer de imagine.

26. Interpretarea petiționarului prin prisma noțiunii din raportul sus-menționat este una vădit relativă și subiectivă, fără nici un support juridic și factual, iar argumentul utilizării resurselor publice este nejustificat și neprobat.
27. În lipsa acestor elemente esențiale ce țin de competență, normele invocate la abstract, acțiunile iluzorii presupus ca fiind abateri, nu pot fi constatare ca temei pentru o careva încălcare a legislației electorale și a răspunderii juridice prevăzute la art. 75 CE.

28. Reieșind din argumentele menționate supra, SOLICITĂM, respingerea contestației în cauză, ca fiind tardivă și neîntemeiată, în temeiul pct. 26 lit.b) al Regulamentului privind procedura de examinare și soluționare a contestațiilor de către organele electorale în perioada electorală.

Cu respect,
Veronica Mihailov-Moraru
Reprezentantul PAS, cu drept de vot consultativ CEC

05.07.2021

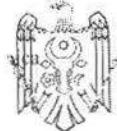


DECLARAȚIE PE PROPRIA RĂSPUNDERE

Subsemnatul/Subsemnata **Mihailov-Moraru Veronica**, reprezentant PAS cu drept de vot consultativ, cunoscind prevederile legislației în vigoare potrivit cărora falsificarea probelor reprezintă o infracțiune care se pedepsește în condițiile art. 310 al Codului penal al Republicii Moldova, declar pe propria răspundere despre proveniența legală a documentelor, materialelor, inscrișurilor și.a.. prezentate în calitate de probe în cadrul examinării contestației depuse la data de "18"06.2021 (nr. 10 AP/12), și despre faptul că acestea sunt veridice și autentice (*prezentate de către PAS*)

Data **05.07.21**

Semnătura





vor fi numiți, conducerea agenții și întreprinderilor care trebuie protejeze interesul cetățenilor.

Lupta în aceste alegeri nu este împotriva dreapta și stânga. Lupta este împotriva corupției.

PARTIDUL POLITIC PARTIDUL ACȚIUNE ȘI SOLIDARITATE

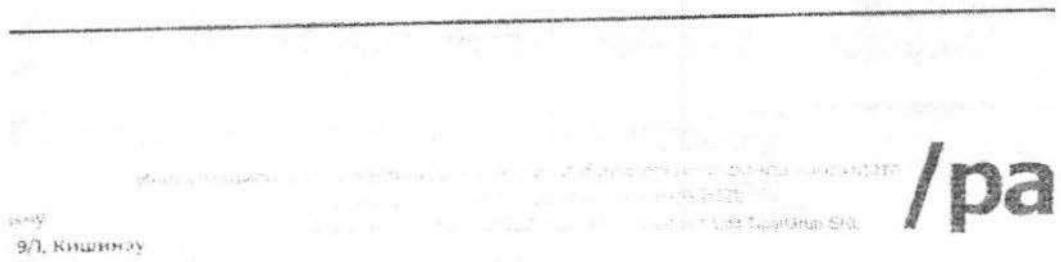
Buletin Infomativ, acnătă din fondul electoral al concurențului
Partidul Acțiune și Solidaritate, 07.06.21
com. 620. Tiraj: 600000, tipografia: Edit Tipar Grup S.R.L.





наша страна
будет единственной, та
как исправить ни одной ошибки
вот на 11 июля зависит, кто будет
государством в течение
следующих четырех лет. Депутаты
партии «Действие и Солидарность»
закончивают свою работу и
все свои предложения передадут
в парламент, чтобы в первом чтении
законопроекты были принятые.
Вот для этого высоких политических
качеств и политической культуры.
Борьба ведется между честными
и честолюбивыми людьми.

ПОЛИТИЧЕСКАЯ ПАРТИЯ «ПАРТИЯ ДЕЙСТВИЕ И СОЛИДАРНОСТЬ»



Codul fiscal
Furnizorul
Поставщик

"EditTiparGrup" SRL

Formularul nr.868

Adresă Chișinău, Feredeului, 4
Адрес
IBAN BC'ENERGBANK'SA Chisinau

FACTURĂ nr. 00000000050
СЧЕТ-ФАКТУРА

din 07.06.2021

Plăitor, adresă
Платительщик и его адрес
IBAN

Partidul Politic Acțiune și Solidaritate / PAS

BC'MOLDOVA-AGROINDBANK'SA f.1 Chisinau

Destinatar

Descrierea Наименование	Un. de mas. Ед.изм.	Cantitatea Кол-во	Preț Цена	Suma Сумма	TVA НДС	Total Итого
Servicii de tipar a buletinului informativ PAS(ro) com 620	buc	600 000.000	0-50	300 000-00		300 000-00
TOTAL :				300 000-00		300 000-00

Total pentru achitare: Trei sute mii lei 00 bani

Director

Contabil-șef

Codul fiscal

Furnizorul

Поставщик

"EditTiparGrup" SRL

Formularul nr.868

Adresă

Chișinău, Feredeului, 4

Адрес

IBAN

BC'ENERGBANK'SA Chisinau

FACTURĂ nr. 00000000051

СЧЕТ-ФАКТУРА

din 07.06.2021

Plătitor, adresă
Платительщик и его адрес
IBAN

Partidul Politic Acțiune și Solidaritate / PAS

BC'MOLDOVA-AGROINDBANK'SA f.1 Chisinau

Destinatar

Denumirea Наименование	Un. de mas. Единица	Cantitatea Кол-во	Preț Цена	Suma Сумма	TVA НДС	Total Итого
Servicii de tipar a buletinului informativ PAS(nu) com 621	buc	200 000.000	0-50	100 000-00		100 000-00
TOTAL :				100 000-00		100 000-00

Total pentru achitare: Una sută mii lei 00 bani

Director

BODRUG A.

Contabil-șef

TURCANU S.

ORDIN DE PLATA	2754	DATA EMITERII	08 iunie 2021	TIP DOC : 1
PLATITI:	4000000-00	LFI	Patru Sute Mii LEI și 00 Ban	
PLĂTITOR	(R) PARTIDUL ACTIUNIE SI SOLIDARITATE	CODUL IBAN		
		CODUL FISCAL:		
PRESTATORUL PLĂTITOR:	BC'MOLDOVA-AGROINDBANK'S.A, suc.nr.1 Chisinau			
BENEFICIAR	(R) EditTiparGrup SRL	CODUL IBAN		
		CODUL FISCAL:		
PRESTATORUL BENEFICIAR:	B.C.'ENERGBANK'S.A.			
DESTINAȚIA PLĂȚII:	TIPUL TRANSFERULUI NORMAL/URGENT			
plată pentru imprimare ziar conform contului nr. 51 din 08.06.2021 și 50 din 08.06.2021				
COD TRANZACȚIE:	DATA PRIMIRII:	DATA EXECUȚĂRII:	L.\$.	
001	08 iunie 2021 09:02:00	08 iunie 2021 09:03:00		
Ora Primirii [0] [9] : [0] [2]				
SEMNAȚURA PRESTATORULUI				
Artur Mija				
Igor Grosu				
SEMNAȚURILE EMITENTULUI				
I.S. internet-banking				
MOTIVUL REFUZULUI:				